

Taksonomian hallinta Lajitietokeskuksessa

Lajitietokeskuksen vinkkiklinikka 3/2026

11.11.2026

LAJI.FI
SUOMEN LAJITIETOKESKUS
FINLANDS ARTDATACENTER
FINNISH BIODIVERSITY INFO FACILITY

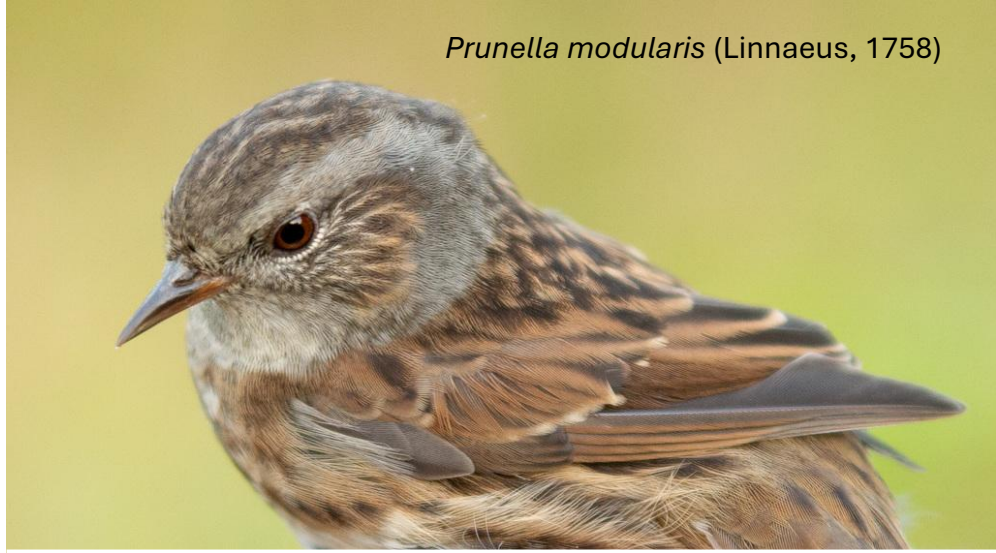
Mistä tänään puhutaan?

- Taustaa taksonomiasta
- Lajitietokeskuksen taksonitietokanta
- Lajiluettelon vuosiversio ja muutokset
- Havaintojen linkittäminen taksonomiaan
- GBIF-taksonomia

Eliölajien nimet

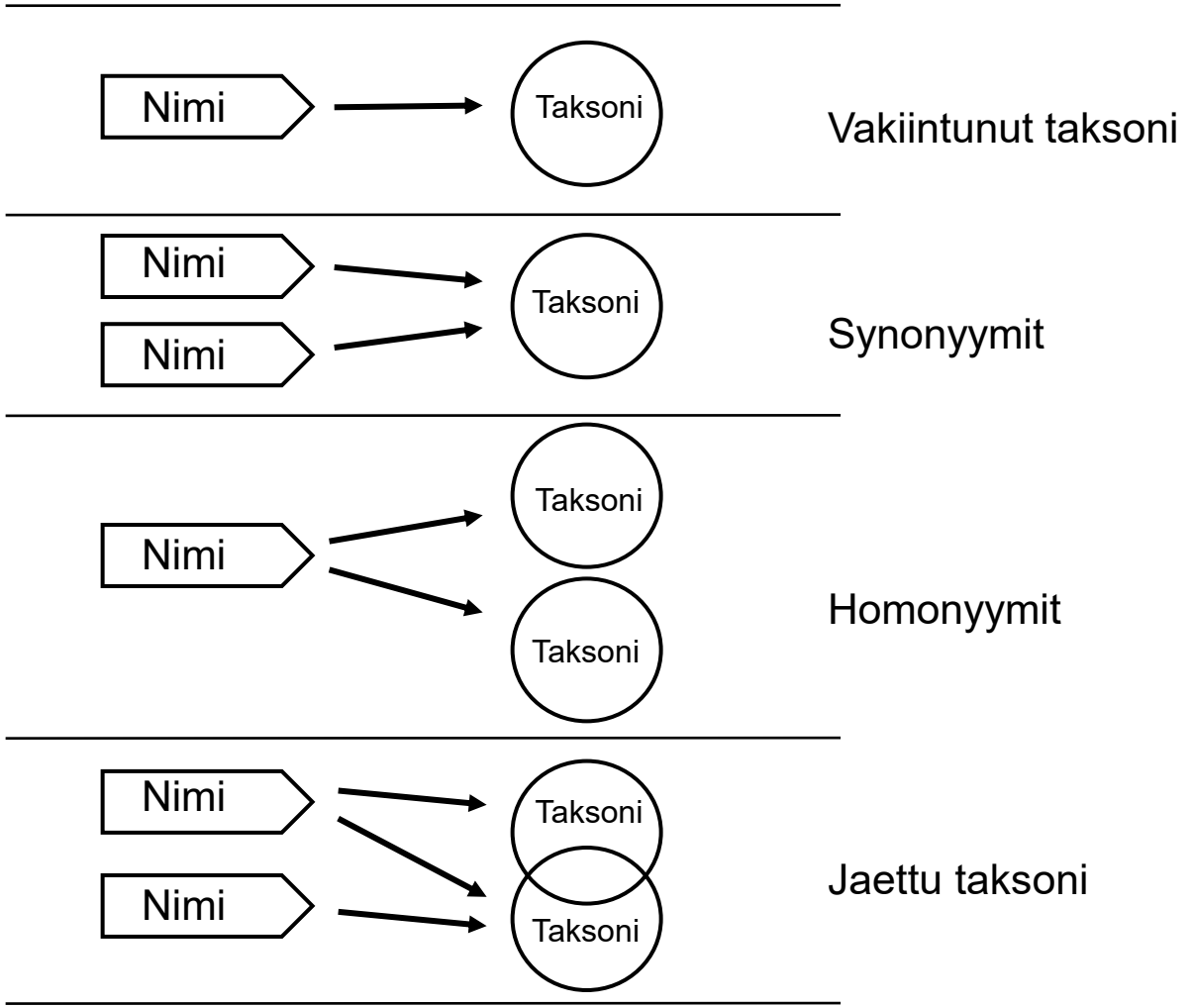
- Tieteelliset nimet kaksiosaisia (suku + laji), esim. *Lepus timidus*. Auktoriteksti kertoo lajin kuvanneen tutkijan.
- Nimistösäännöt erilaiset kasvi- ja eläintaksonomiassa.
  - The International Code of Zoological Nomenclature (ICZN Code) & International Code of Nomenclature for algae, fungi, and plants (Madrid Code)
- Tavoitteena on yksikäsitteinen nimistö, mutta sama nimi voi joskus esiintyä eri eliöryhmissä.
- Esimerkkejä haasteista:
  - *Arenaria*, *Chloris*, *Oenanthe* ja *Prunella* ovat käytössä sekä eläimillä että kasveilla.
  - Suomenkielinen nimi suutari viittaa sekä kalaan että kovakuoriaiseen.

Miksi tieteellinen nimi ei riitä tiedonhallinnassa?

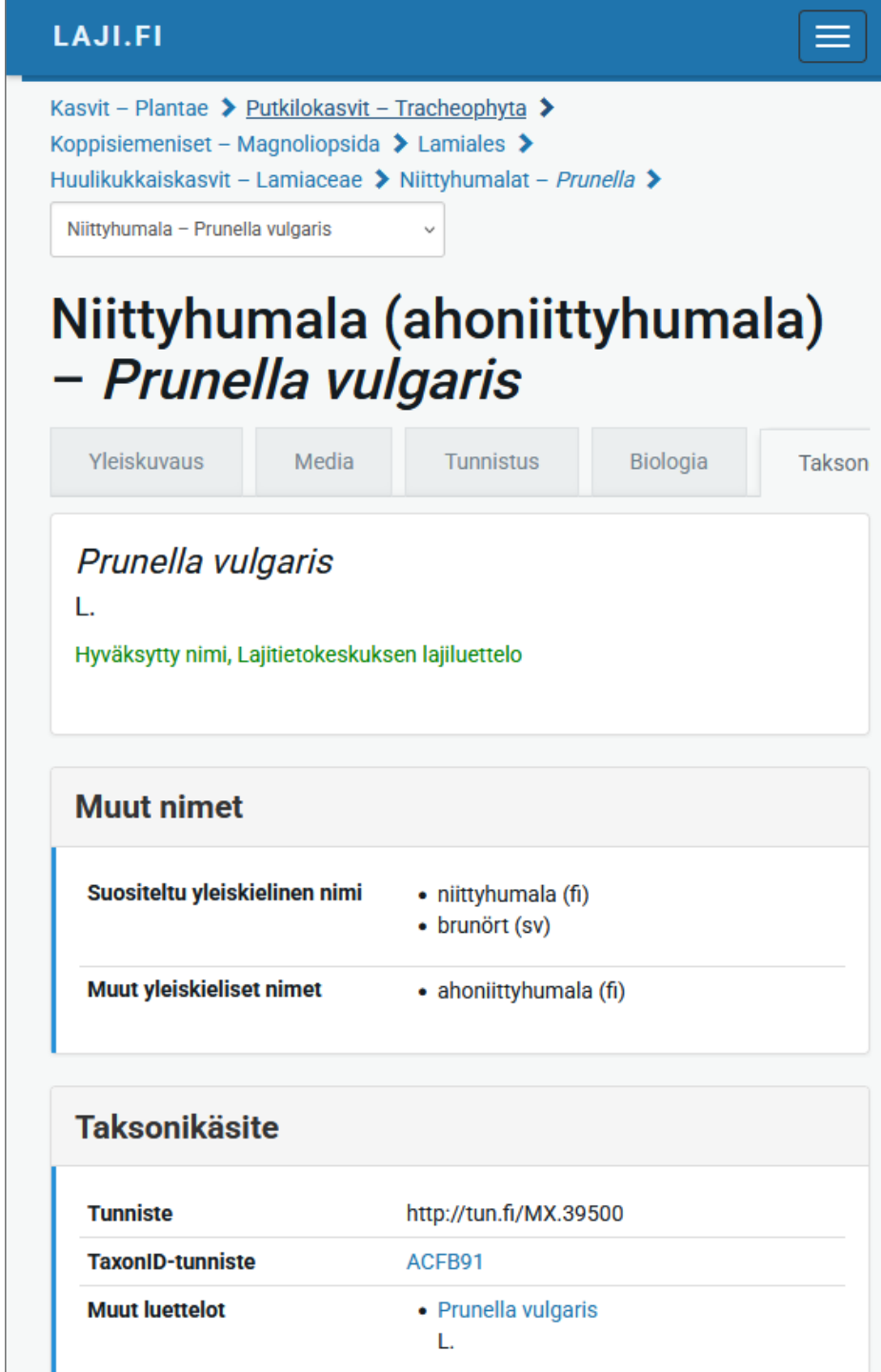
- Tieteelliset nimet eivät ole pysyviä eivätkä yksiselitteisiä.
- Taksonominen tutkimus tuottaa jatkuvasti uutta tietoa lajien rajauksista ja sukulaisuussuhteista.

Kuva mukaellen: Remsen D (2016) The use and limits of scientific names in biological informatics. In: Michel E (Ed.) Anchoring Biodiversity Information: From Sherborn to the 21st century and beyond. ZooKeys 550: 207–223. https://doi.org/10.3897/zookeys.550.9546

Nimistä lajikäsitteisiin

- Perusperiaate: tietokannassa hallinnoidaan taksonikäsitteitä – ei puhtaita nimiä.
- Taksonille annetaan pysyvä URI-tunniste (MX-koodi). Tunniste pysyy samana, jos taksonikäsite ei muutu.
  - Huom! Tunnisteen pysyvyys koskee vain lajitasoa ja sitä alempaa hierarkiaa.
  - Esim. *Prunella vulgaris* L. MX.39500
    - https://tun.fi/MX.39500

Taksonikäsite

- Taksonikäsite kuvaa, miten tietty taksoni on rajattu ja määritelty tietyssä taksonomisessa lähteessä tai luokittelussa.
- Esimerkiksi nimi *Euura punctifrons* (poronvarpiainen) viittaa eri julkaisuissa eri tavoin rajattuun eliöjoukkoon.
- Nimi voi pysyä samana, mutta taksonikäsite muuttua, jos:
  - laji jaetaan useaksi lajiksi,
  - kaksi lajia yhdistetään yhdeksi,
  - alalajeja nostetaan lajitasolle.

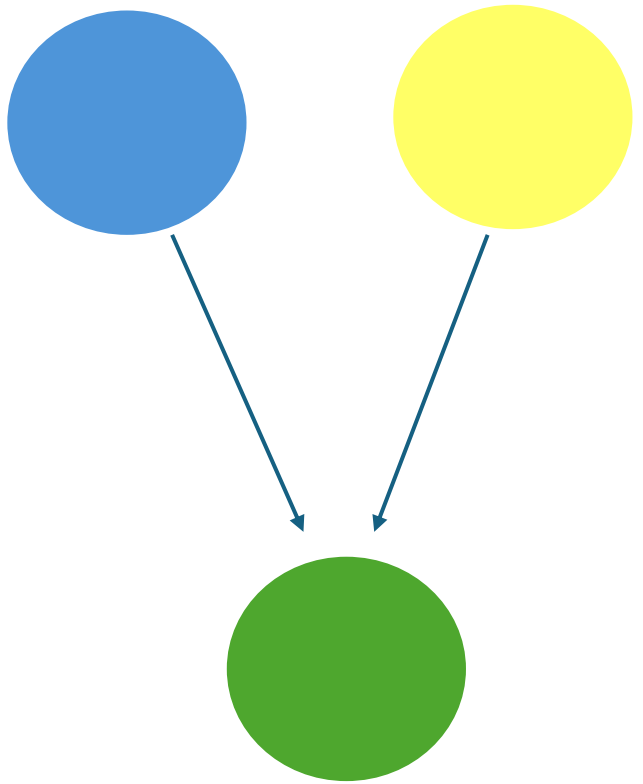
Lajitietokeskuksen lajiluettelo 2024

MX.287351

Poronvarpiainen,
Euura punctifrons (Malaise, 1921)

MX.287463

Euura glabriceps (Lindqvist, 1949)

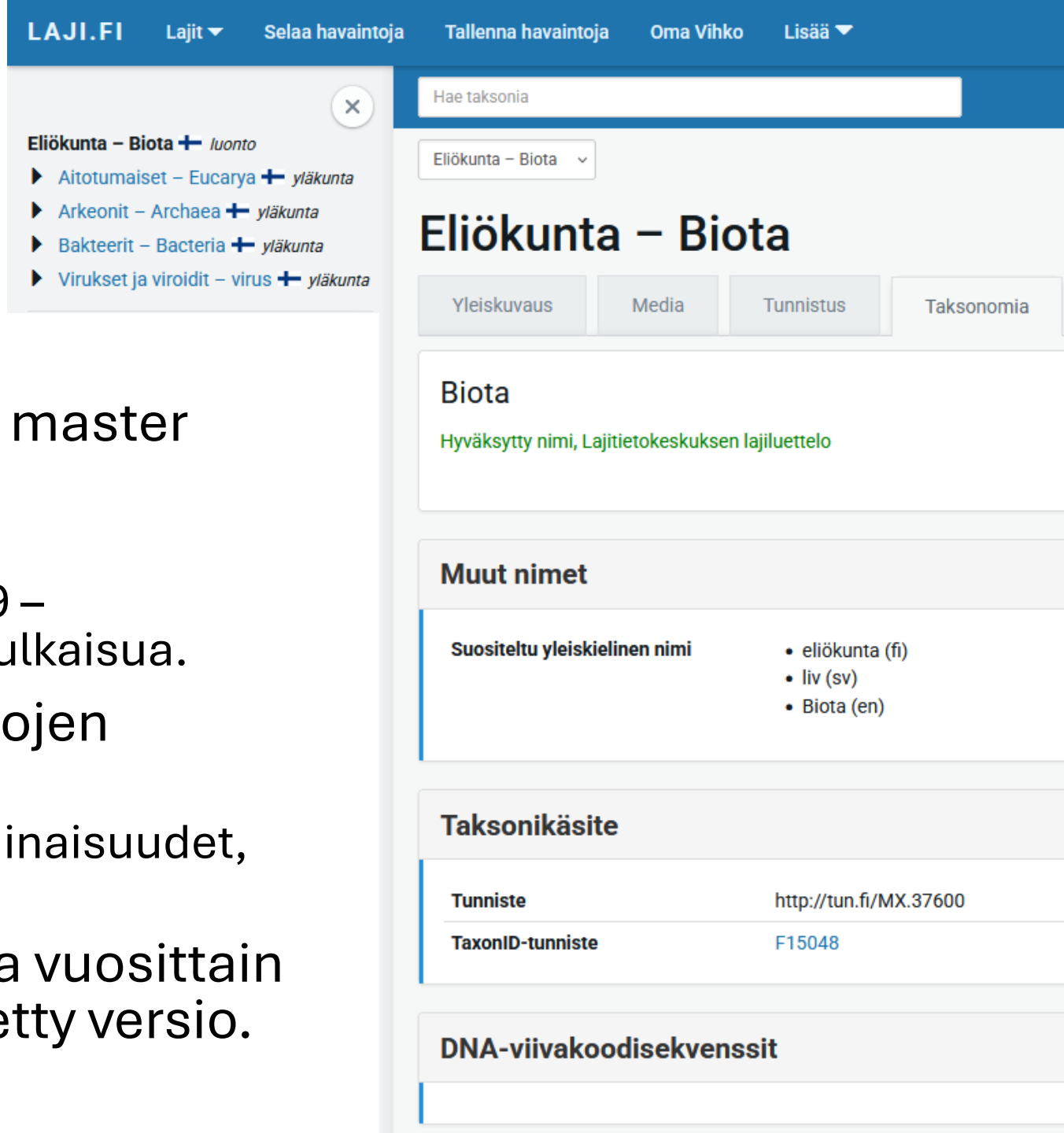

MX.5123408

Poronvarpiainen, *Euura punctifrons* (Malaise, 1921)

Lajitietokeskuksen lajiluettelo 2025

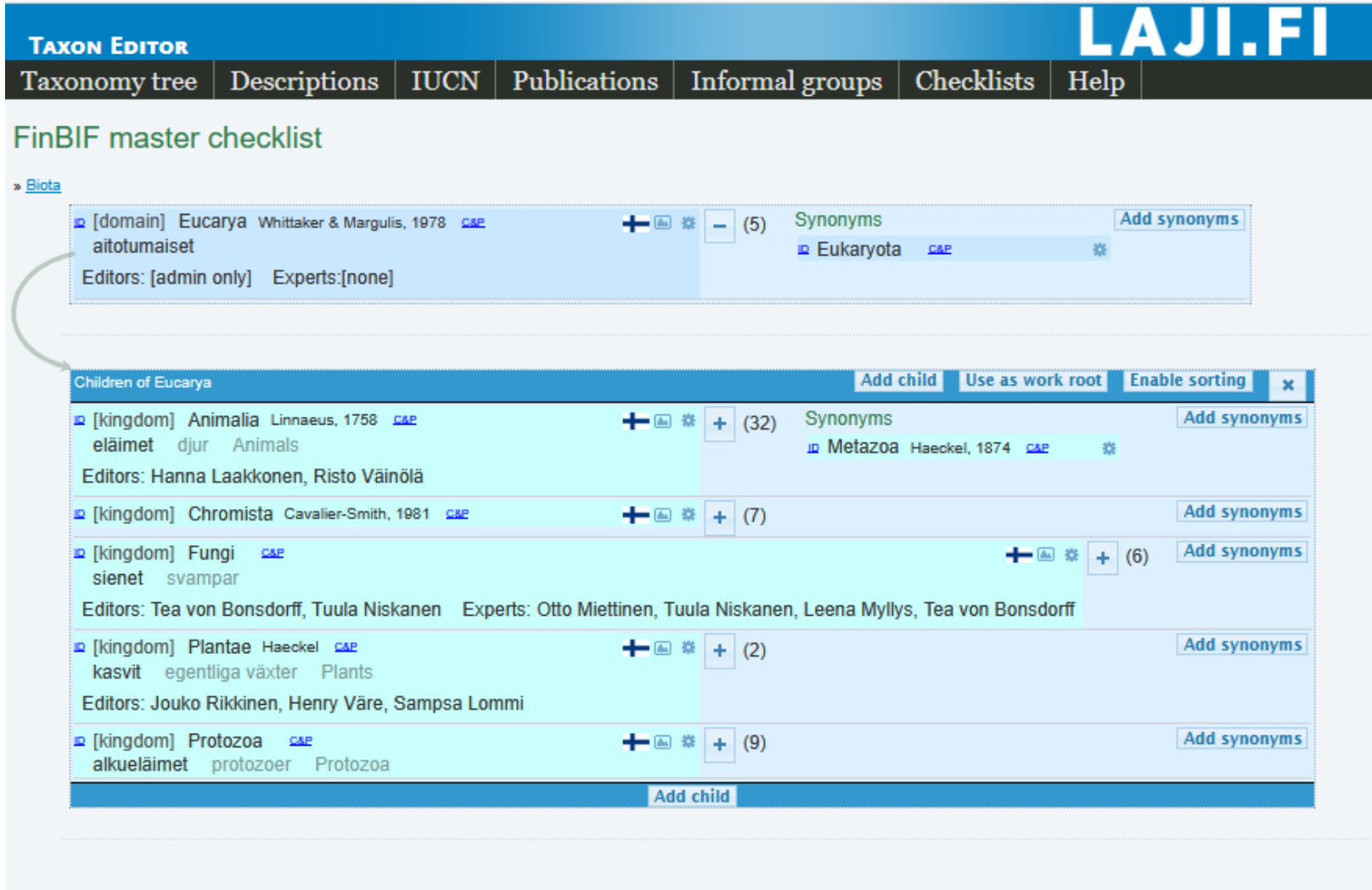
Taksonitietokanta – yksi Lajitietokeskuksen taustajärjestelmistä

- Kansallinen eliölajiluettelo, ns. master checklist.
  - Kokoaminen aloitettiin 2013.
  - Ensimmäinen vuosijulkaisu 2019 – uhanalaisuusarviointi vauhditti julkaisua.
- Toimii havainto- ja näyteaineistojen perustana.
  - Lajiluettelo yhdistää eliöiden ominaisuudet, esiintymistiedot ja havainnot.
- Tietokanta päivittyy jatkuvasti ja vuosittain julkaistaan lajiluettelon jäädytetty versio.

TaxonEditor – työkalu taksonomian ylläpitoon

- Eri eliöryhmien asiantuntijat ylläpitävät nimistöä.
- N. 35 editoria tällä hetkellä.

Mitä nimitietoja taksonille voi tallentaa?

- Tieteellinen nimi
- Tieteellisen nimen eri synonyymit:
  - Basionym/Original combination: Ensimmäinen nimi, jolla taksoni on kuvattu.
  - Objective/Homotypic: Nimi perustuu samaan tyyppinäytteeseen.
  - Subjective/Heterotypic: Nimi perustuu eri tyyppinäytteeseen.
  - Synonym: Taksonin vaihtoehtoinen nimi.
  - Misspelled name/Orthographic variant: Yleisesti käytetty virheellinen kirjoitusmuoto taksonista.
  - Uncertain synonym: Mahdollinen vaihtoehtoinen nimi.

- Väärinkäytetty nimi
  - Nimeä on (Suomessa) virheellisesti käytetty viittamaan taksoniin.
- Yleiskieliset nimet:
  - Suositeltu
  - Muut käytössä olevat
  - Vanhentuneet
  - Epämuodolliset*
- AKA-nimet
  - Nimet, joita on käytetty havainnoissa, mutta joita ei haluta näyttää lajikortilla. Käytetään vain havaintojen linkittämiseen
- ”Overriding name”
  - Havaintojen linkittämiseen, kun sama nimi on validilla taksonilla.

* Ei käytetä havaintojen linkittämiseen

Vuosiversiot ja muutokset

Vuosittain (tammikuussa) julkaistaan jäädytetty lajiluettelo.

Vuosiversio yhdistää käytössä olleet nimet ja tunnisteet.

Sama nimi + sama tunniste = ei muutosta

Sama nimi + eri tunniste = lajikäsitteen muutos

Eri nimi + sama tunniste = nimimuutos ilman lajikäsitteen muutosta

Luettelot selattavissa: https://laji.fi/lajiluettelo

Varsinainen lajiluettelo

Luettelon metatiedot

- Metatiedoissa kuvattu mm. vuoden aikana tapahtuneet merkittävimmät muutokset

Muutokset edellisen vuoden luetteloon verrattuna

Havaintojen linkittäminen taksonomiaan

- Havainnot linkitetään nimen tai tunnisteen perusteella.
  - Usein nimen perusteella, sillä vain harvassa aineistossa mukana MX-tunniste.

- Linkitysalgoritmi:
  1. Etsii taksonin nimen tai tunnisteen.
  2. Hyödyntää tarvittaessa lisätietoja (lajiryhmä, kunta, Suomi-rajaus).
  3. Jos tarkkaa taksonia ei voi tunnistaa luotettavasti, liittää havainnon lähimpään yhteiseen taksonitasoon.
  4. Välttää virheellisiä tulkintoja ja sijoittaa havainnon taksonomiaan mahdollisimman tarkasti.

Alkuperäinen nimi	Laji
Lasiocampa quercus	tammikehrääjä – *Lasiocampa quercus*
Matricaria discoidea	pihasaunio – *Matricaria discoidea*
Scopula immorata	viirulehtimittari – *Scopula immorata*
Lasiommata maera	tummapapurikko – *Lasiommata maera*
Oligia latruncula	varjokorsiyökkönen – *Oligia latruncula*
Lathyrus sylvestris	metsänätkelmä – *Lathyrus sylvestris*
Scopula immorata	viirulehtimittari – *Scopula immorata*
Acronicta psi	nuoliyökkönen – *Acronicta psi*
Alnus incana	harmaaleppä – *Alnus incana*
Leucanthemum maximum	isopäivänkakkara – *Leucanthemum ×superbum*
Rubus idaeus	vadelma – *Rubus idaeus*
Chimarra marginata	juovaharjakas – *Chimarra marginata*
Zygaena viciae	virnapunatäplä – *Zygaena viciae*
Lacanobia oleracea	rantatarhayökkönen – *Lacanobia oleracea*
Diachrysia chrysitis	messinkiyökkönen – *Diachrysia chrysitis*

Taksonin tunnistamisen järjestys

1. Annotoitu taksonitunniste
2. Ilmoitettu taksonitunniste
3. Ilmoitettu täydellinen taksoninimi
4. Nimen asteittainen yksinkertaistaminen
   - *Xxxx zzz subsp. yyy* → *Xxxx zzz* → *Xxxx*
   - Aggregaateille, hybrideille ja lajikomplekseille linkitys tehdään vain suku- tai ylemmälle taksonitasolle, ei yksittäiseen lajiin.

Esimerkki linkityksestä: väärinkäytetty nimi

- *Leucanthemum maximum*, isopäivänkakkara

- Todettu, että ainakin Suomessa tällä nimellä ilmoitetut havainnot ovat oikeasti risteymälajista *Leucanthemum ×suberbum*

Havainnot Suomesta

Aika	Alkuperäinen nimi	Laji
2026-09-10 [11:18-13:42]	isopäivänkakkara	isopäivänkakkara – *Leucanthemum ×superbum*
2026-09-10 [10:39]	isopäivänkakkara	isopäivänkakkara – *Leucanthemum ×superbum*
2026-06-30	Leucanthemum maximum	isopäivänkakkara – *Leucanthemum ×superbum*
2026-06-10	Leucanthemum maximum	isopäivänkakkara – *Leucanthemum ×superbum*
2024-10-16	Leucanthemum ×superbum	isopäivänkakkara – *Leucanthemum ×superbum*
2024-10-04	Leucanthemum ×superbum	isopäivänkakkara – *Leucanthemum ×superbum*

Havainnot ulkomailta

Havain	Aineist	Alkuperäinen nimi	Laji
—		Leucanthemum maximum	*Leucanthemum maximum*
—		Leucanthemum maximum	*Leucanthemum maximum*
—		Leucanthemum maximum	*Leucanthemum maximum*
—		Leucanthemum maximum	*Leucanthemum maximum*
—		Leucanthemum maximum	*Leucanthemum maximum*

Esimerkki linkityksestä: ”observation override”

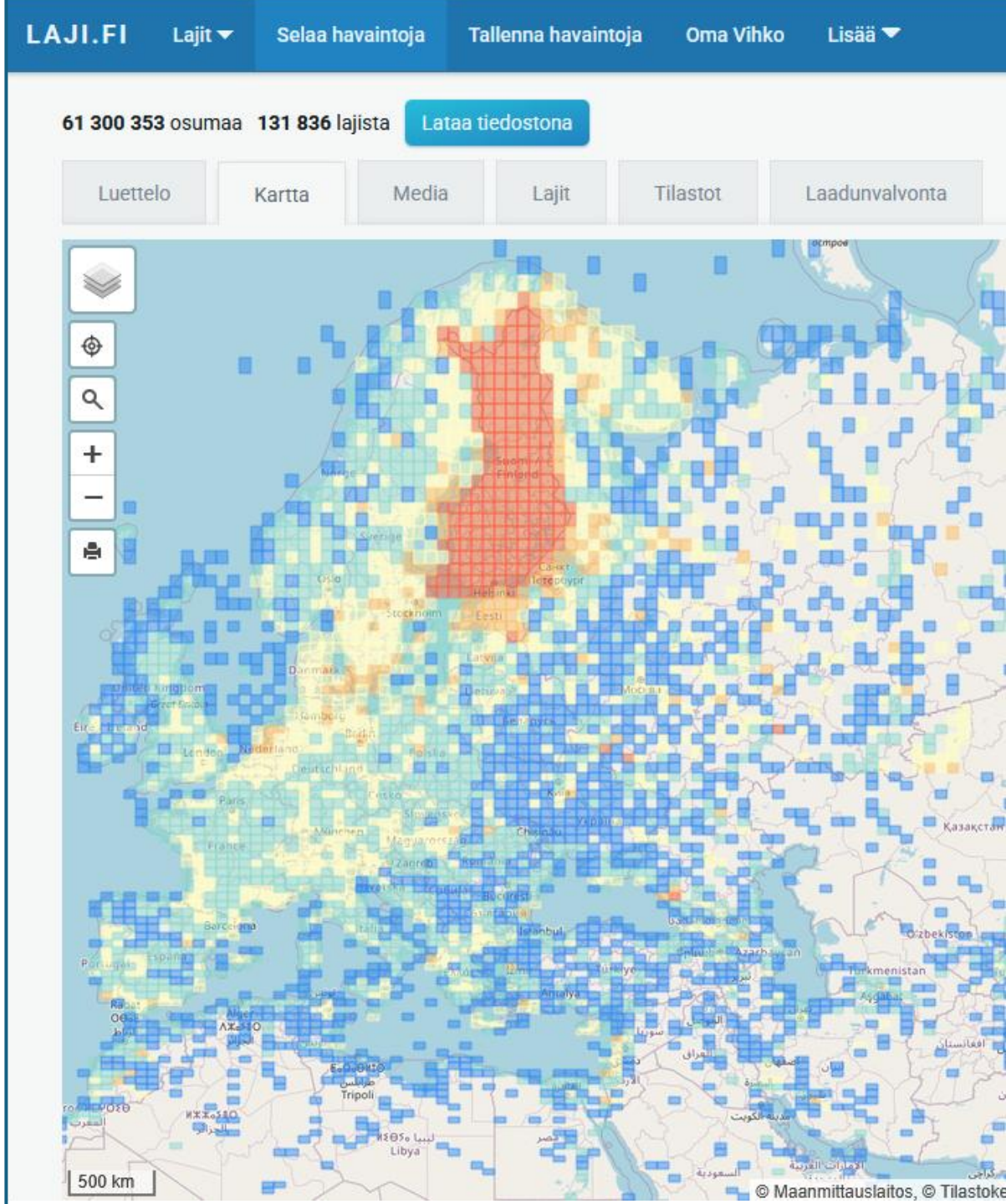
- *Salsola kali* – laaja käsite jaettu useammaksi lajiksi.
- Taksonitietokannassa ”*Salsola kali*”-nimi lisätty ”observation override”-nimeksi *Salsola*-suvulle -> ohjaa *Salsola kali* -nimellä ilmoitetut havainnot *Salsola*-sukuun.

Aika	Alkuperäinen nimi	Taksonom	Laji
2026-10-18	Salsola kali	181648	otakilokit – *Salsola*
2026-10-18	Salsola kali	181648	otakilokit – *Salsola*
2026-09-20	Salsola kali	181648	otakilokit – *Salsola*

- Jos valittu suoraan nykyisen *Salsola kali* -lajin MX-tunniste, linkitetään lajiin.

GBIF-taksonomia

- Lajitietokeskus ylläpitää Suomen lajien luetteloa.
- Lajitietokeskukseen voi kuitenkin tallentaa havaintoja ja näytteitä ympäri maailman, erityisesti museokokoelmat.
- Hyödynnetään maailman lajitietokeskuksen, GBIF:n nimistöä havaintojen linkittämisessä taksonomiaan.
- GBIF-taksoneita ei tallenneta tietokantaan.
- Jos samanniminen taksoni tallennetaan tietokantaan, GBIF-linkitys puretaan seuraavana yönä.
- GBIF-nimistö perustuu Catalogue of Life Extended Release -luetteloon.

GBIF-linkitys

Tiivistelmä taksonien automaattisesta muodostamisesta

- Lähtötietona on taksonin nimi ja mahdollisesti tieto pääjaksosta (esim. kasvit tai eläimet).
- Nimeä etsitään ensin sekä Lajitietokeskuksen että GBIF:n taksonomioista.
- Jos osumaa ei löydy, nimeä yksinkertaistetaan asteittain poistamalla esimerkiksi alalajimerkinnät, hybridimerkit tai muut tarkenteet.

Osumien käsittely

- **Osuma Lajitietokeskuksessa:** mitään uutta ei luoda.
- **Osuma vain GBIF:ssä:** taksoni voidaan liittää Lajitietokeskuksen luetteloon.
- **Väärä pääjakso:** jos Lajitietokeskuksen osuma kuuluu väärään pääjaksoon mutta GBIF:stä löytyy oikea, luodaan GBIF:n mukainen taksoni lisäksi.

Synonyymit

- GBIF:n synonyymit luodaan synonyymeiksi hyväksytyn nimen alle.
- Jos samalla hyväksytyllä nimellä on useita synonyymejä, ne kaikki lisätään ja linkitetään oikeaan hyväksyttyyn taksoniin.
- Jos GBIF:n hyväksytty nimi vastaa Lajitietokeskuksessa jo tunnettua taksonia, sitä ei lisätä uutena taksonina vaan synonyymiksi olemassa olevaan taksoniin.

Erityistapaukset

- **Hybridit, aggregaatit ja coll.-nimet:** jos tarkkaa osumaa ei löydy, käytetään yleensä suvun tasoista osumaa.
- **Alalajit ja muut lajia alemmat taksonit:** jos tarkkaa osumaa ei löydy, pyritään tunnistamaan vähintään laji.

Lajikuvaukset ja kuvat

- Laji.fi-portaalin lajikuvaukset TaxonEditor-ohjelmalla tai Pinkasta
- Kiinnostuneille voidaan lisätä oikeudet muokata lajikuvauksia tai lisätä kuvia

